

**Overzicht interpretatie- en wijzigingsbesluiten CCvD
BRL9500 Energieprestatieadvies (inclusief ISSO-publicaties)**

versie 1 juli 2016

<i>Beoordelingsrichtlijn / deel</i>	<i>Uitgave</i>	<i>Vigerende versie BRL</i>	<i>Onderdeel</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Type besluit</i>	<i>Ingangsdatum</i>
Oorspronkelijk document			Wijzigings- of interpretatiebesluit CCvD			
BRL9500-00 + Wijzigingsblad	Energieprestatieadvies algemeen deel	31-08-2011+ WB 01-08-2015				Nvt
BRL9500-01 + Wijzigingsblad	Energie-index bestaande woningen en woongebouwen	23-06-2016				Nvt
BRL9500-02 + Wijzigingsblad	EPA-maatwerkadvies bestaande woningen	30-09-2011 + WB 01-08-2015	-	-	-	Nvt
BRL9500-03 + Wijzigingsblad	Energie label utiliteitsgebouwen, basismethode	31-08-2011 WB 01-08-2015	-	-	-	Nvt
BRL9500-04 + Wijzigingsblad	EPA-maatwerkadvies bestaande utiliteitsgebouwen	30-09-2011 + WB 01-08-2015	-	-	-	Nvt
BRL9500-05	Rapport netto warmtevraag, woningen en woongebouwen	23-06-2016	-	-	-	Nvt
BRL9500-06 + Wijzigingsblad	Energie label utiliteitgebouwen, detailmethode	31-05-2014 + WB 01-08-2015	-	-	-	Nvt
Oorspronkelijk document			Wijzigings- of interpretatiebesluit CCvD			
<i>ISSO-publicatie</i>	<i>Uitgave</i>	<i>Vigerende versie publicatie</i>	<i>Onderdeel</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Type besluit</i>	<i>Ingangsdatum</i>
ISSO-publicatie 75.1	Handleiding energieprestatie advies utiliteitsgebouwen	2013	Paragraaf 6.9.1	Winkelfuncties	Wijziging	1.1.2014
			Hoofdstuk 7	Labelplicht in kleine industriegebouwen	Interpretatie	07.04.2016
			7.11 Voorbeeld 2	Toekennen hulpfuncties labelplichtig / niet-labelplichtig deel	Interpretatie	07.04.2016
ISSO-publicatie 75.2	Handleiding EPA-maatwerkadvies utiliteitsgebouwen	2014	-	-	-	-
ISSO-publicatie 75.3	Formulestructuur energieprestatie advies utiliteitsgebouwen:	2014	-	-	-	-

	formulestructuur					
ISSO-publicatie 82.1	Energieprestatie woningen: Energie-Index Rapport	2015	6.7.3.2	Nieuwe gaskeurlabel	Interpretatie	07.04.2016
			6.7.3.2	CW-klasse	Interpretatie	07.04.2016
			6.5.5.2	Infiltratie in relatie tot gebouwafmetingen	Interpretatie	07.04.2016
			6.5.3	Renovatiejaar (Nader Voorschrift)	Interpretatie	07.04.2016
			7.0	Onderbouwing representativiteit bij seriematige woningbouw of woningen in één complex	Wijziging	23.06.2016
			6	Definitie collectieve installaties	Wijziging	23.06.2016
			Bijlage	Rapportage huurder/bewoner	Wijziging	23.06.2016
			6.5	Renovatiejaar volgens Qv-10 methode	Wijziging	23.06.2016
ISSO-publicatie 82.2	Handleiding EPA-maatwerkadvies woningen	2014	-	-	-	-
ISSO-publicatie 82.3	Formulestructuur EI en maatwerkadvies woningbouw	2014	-	-	-	-

Toelichting op het overzicht:

Dit overzicht geeft een overzicht van de genomen wijzigings- of interpretatiebesluiten door het CCvD ten aanzien van BRL9500 Energieprestatieadvisering en bijbehorende ISSO-publicaties. Certificaathouders en/of certificatie-instellingen zullen, tenzij er een overgangstermijn wordt vermeld ,vanaf de in de laatste kolom van het overzicht genoemde ingangsdatum ,volgens de vigerende BRL+ eventuele interpretatie- en vaststellingsbesluiten over aanvullingen en/of wijzigingen moeten werken,.

Een wijzigingsbesluit heeft betrekking op een gedeeltelijke wijziging van of aanvulling op een bestaande Beoordelingsrichtlijn. Uitgangspunt daarbij is dat het gaat om kleine wijzigingen die de kwaliteit van het certificaat ten goede zal komen. Deze wijzigingen worden op advies van de Technische Commissie voorgelegd aan en vastgesteld door het CCvD. Wijzigingen van grotere omvang zullen als wijzigingsblad of herziening van de BRL door het CCvD vastgesteld worden.

Een interpretatiebesluit is een nadere toelichting op artikelen of onderdelen van een BRL en wordt vastgesteld door het CCvD. Een interpretatiebesluit wordt genomen als duidelijk is dat er sprake is van een belangrijke kwestie welke herkend wordt door de betrokken belanghebbende partijen.

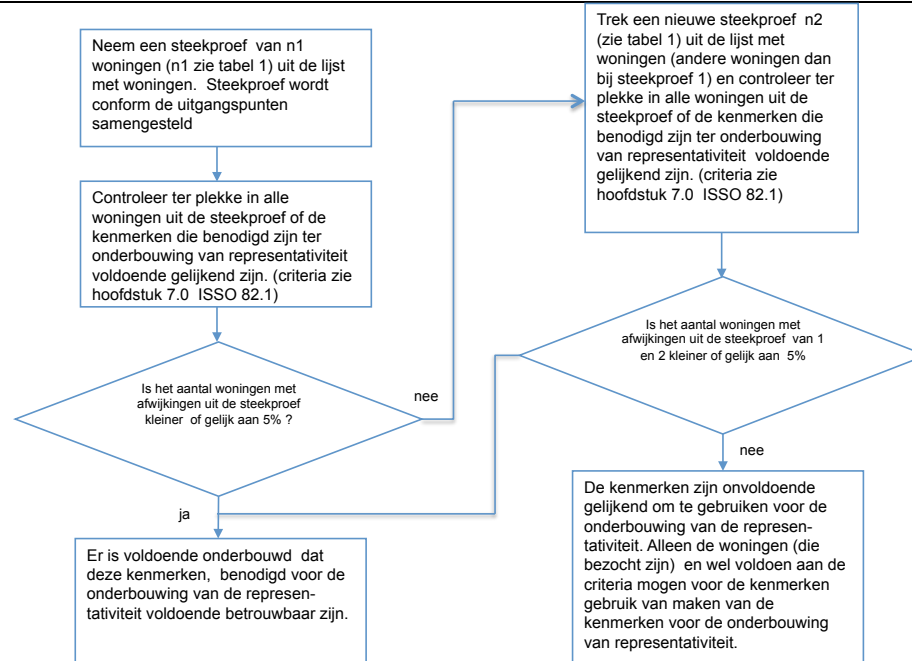
Hierna worden voor de desbetreffende deelregeling of ISSO-publicatie eerst de **wijzigingsbesluiten**, en vervolgens de **interpretatiebesluiten** weergegeven.

WIJZIGINGSBESLUITEN

Overzicht wijzigingsbesluiten behorende bij ISSO-publicatie 82.1 Energieprestatie Woningen: Energie Index Rapport, versie 2015

Datum	Onderwerp	Trefwoord	Paragraaf	Uitleg	Ingangsdatum
23-06-2016	Representativiteit	Representativiteit seriematige woningen / woningen in complex	7.0	<p>In ISSO-publicatie 82.1 staat in hoofdstuk 7 aangegeven onder welke voorwaarden er bij woningen gebruik mag worden gemaakt van representativiteit. Dit maakt het mogelijk dat niet elke woning hoeft te worden opgenomen c.q. te worden bezocht. Binnen elke deelverzameling waarvoor gebruik wordt gemaakt van representativiteit wordt een woning aangemerkt als referentiewoning. De andere woningen binnen de deelverzameling worden aangemerkt als gelijkende woningen. Of een woning voldoende gelijkend is wordt vastgesteld volgens hoofdstuk 7 van ISSO-publicatie 82.1 of door een berekening van de energie-index. BRL9500-01 stelt vervolgens in 4.6.2.2 dat de EPA adviseur/opnemer niet elke gelijkende woning hoeft binnen te gaan als hij er zeker is dat hij over de juiste informatie beschikt.</p> <p>Besloten is tot wijziging van de onderbouwing van de representativiteit bij seriematige woningen of woningen in één complex. De wijze waarop dit moet worden gedaan (beslisschema, steekproeven) en gedocumenteerd in het projectdossier, is aangescherpt.</p> <p>Hieronder wordt aangegeven wanneer er voor alle betreffende woningen uit de deelverzameling (seriematige woningen) of woningen in een wooncomplex) voldoende is onderbouwd of er voor alle woningen uit deelverzameling sprake is van representativiteit. Door middel van een steekproef moet in een aantal woningen aangetoond worden dat er wordt voldaan aan de criteria voor representativiteit zoals aangegeven in hoofdstuk 7.0 van de ISSO publicatie 82.1 Er wordt onderscheid gemaakt tussen kenmerken die zonder de woning te betreden zijn vast te stellen en kenmerken die alleen in de woning zijn vast te stellen. Kenmerken die zonder de woning te betreden, zijn vast te stellen zijn: woningtype en woningssubtype, de oriëntaties van de woning, de oppervlakte van de thermische schil van de woning en het gebruiksoppervlak. De uit te voeren steekproef in het beslisschema heeft betrekking op de kenmerken die alleen zijn vast te stellen door de woning te betreden.</p> <p><i>Opmerking: Hoekwoning en tussenwoning zijn verschillende woningtypen. Een hoekwoning kan dus nooit representatief zijn voor een tussenwoning of andersom. Het kenmerk woningtype kan worden vastgesteld zonder de woning te betreden. Hetzelfde geldt voor de oriëntatie, het oppervlak van de thermische schil en het gebruiksoppervlak. De overige kenmerken die alleen in de woning zijn vast te stellen kunnen voor de hoekwoning en tussen woning wel gelijk zijn. De combinatie van kenmerken die alleen in de woning zijn op te nemen en de kenmerken die ook van buiten de woning zijn op te nemen bepalen uiteindelijk of er sprake is van representativiteit conform hoofdstuk 7 uit ISSO 82.1</i></p> <p>De onderbouwing van deze representativiteit moet opgenomen worden in het projectdossier. In deze notitie is aangegeven hoe de representativiteit onderbouwd</p>	23-06-2016

			<p>moet worden bij een deelverzameling (seriematige woningen of woningen in wooncomplex) zonder dat alle betreffende woningen bezocht en betreden hoeven te worden hoeven te worden.</p> <p>In het dossier dient bij gebruik van representativiteit conform hoofdstuk 7.0 van de ISSO 82.1 het volgende aanwezig te zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van de woningen die tot de deelverzameling behoren; • Overzicht bezochte woningen waarbij de selecte steekproef is uitgevoerd om de voor representativiteit van belang zijnde kenmerken vast te stellen; • Overzicht van de kenmerken met onderscheid tussen de kenmerken die in de woning en buiten de woning zijn vastgesteld; • Omschrijving van aanwezige types en gehanteerde benaming (bijvoorbeeld in database) van de woningen, waaruit type woning en geometrisch gelijke woningen blijkt; • Wijze waarop de voor representativiteit van belang zijnde kenmerken zijn vastgesteld. <p>Op het opnameformulier moet als bezoekdatum de datum van de steekproef aangehouden worden. Indien de steekproef op meerdere data is uitgevoerd dan is de bezoekdatum gelijk aan de datum, waarop de eerste woning uit de deelverzameling van de steekproef bezocht is</p> <p>Op basis van het beslisschema wordt bepaald of de kenmerken die alleen in de woning zijn vast te stellen, voldoende gelijkend zijn zodat deze gebruikt kunnen worden ten behoeve van representativiteit.</p> <p>Belisschema: Vaststellen of de kenmerken die alleen in de woning zijn vast te stellen voldoende gelijkend zijn en gebruikt kunnen worden ten behoeve van representativiteit.</p>	
--	--	--	---	--

De combinatie van kenmerken die alleen in de woning zijn op te nemen en de kenmerken die ook van buiten de woning zijn op te nemen bepalen uiteindelijk conform hoofdstuk 7 uit ISSO 82.1 of er sprake is van representativiteit

Opmerking:

Afwijking wordt naar beneden afgerond, dus als er 36 woningen in de steekproef zitten (dus totaal 150 woningen in de deelverzameling) zitten mag er één afwijken. Afwijking is dan 1,8 afgerond naar beneden wordt de toegestane afwijking 1 woningen

Tabel 1 Steekproefomvang

Aantal woningen	Eerste steekproef (n1)	Tweede steekproef (n2)
1 t/m 10	Allemaal	-
11 t/m 14	10	-
15 t/m 19	14	-
20 t/m 24	15	-
25 t/m 29	17	-

				<table border="1"> <tr><td>30 t/m 39</td><td>19</td><td>-</td></tr> <tr><td>40 t/m 49</td><td>24</td><td>7</td></tr> <tr><td>50 t/m 59</td><td>26</td><td>8</td></tr> <tr><td>60 t/m 99</td><td>33</td><td>9</td></tr> <tr><td>100 t/m 199</td><td>36</td><td>9</td></tr> <tr><td>200 t/m 299</td><td>37</td><td>9</td></tr> <tr><td>300 t/m 399</td><td>37</td><td>10</td></tr> <tr><td>400 t/m 499</td><td>38</td><td>10</td></tr> </table> <p>Uitgangspunten bij de steekproef Hiervoor wordt het volgende protocol voor een systematische steekproeftrekking met select begin gehanteerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. selecteer de populatie alfabetisch op straatnaam; 2. neem de eerste woning uit de eerste straat; 3. neem vervolgens iedere N/n-e woning, afgerond naar boven of onder. Hierbij geldt dat: N=omvang woningcluster n=de steekproef van het aantal woningen 4. indien een woning in de praktijk niet kan worden bezocht dan is het toegestaan om de woning ervoor of de woning erna te controleren. 	30 t/m 39	19	-	40 t/m 49	24	7	50 t/m 59	26	8	60 t/m 99	33	9	100 t/m 199	36	9	200 t/m 299	37	9	300 t/m 399	37	10	400 t/m 499	38	10	
30 t/m 39	19	-																											
40 t/m 49	24	7																											
50 t/m 59	26	8																											
60 t/m 99	33	9																											
100 t/m 199	36	9																											
200 t/m 299	37	9																											
300 t/m 399	37	10																											
400 t/m 499	38	10																											
23-06-2016	Definitie collectieve installatie	Collectieve installatie	6.0	<p>De nieuwe definitie van een Collectieve installatie wordt aangepast:</p> <p><u>De nieuwe definitie</u> Een collectieve installatie is bedoeld voor de verwarming, warm tapwaterbereiding en/of koeling van meer dan één woonfunctie waarbij het totaal geïnstalleerde vermogen van de CV -ketel(s) groter is dan 30 kW, waarbij de opwekker binnen het perceel van het betreffende woning/ appartementencomplex is opgesteld.</p> <p><i>Opmerking: Indien het totaal geïnstalleerde vermogen van de CV-ketel(s) kleiner of gelijk is aan 30kW en de opwekker bevindt binnen het perceel van het betreffende woning/ appartementencomplex moet dit als een individuele installatie worden beschouwd.</i></p>	23-06-2016																								

4. Installaties

Ruimteverwarming

Type verwarming:	☐ individueel	☐ collectief	☐ warmtelevering door derden
------------------	-----------------------------------	----------------------------------	--

Verwarmingstoestel:

☐ Lokale verwarming olie/gas
☐ Lokale verwarming elektrisch
☐ CR ketel of moederhaard:
☐ VR ketel:
☐ HR 100 ketel
☐ HR 104 ketel
☐ HR 107 ketel
☐ Elektrische warmtepomp:
☐ Warmtelevering derden/stadsverwarming
☐ Gebouwgebonden warmtekracht (WKK)/HRE

Afgiftesysteem

☐ radiatoren		
☐ vloerverwarming/wandverwarming		
☐ luchtverwarming		
Regeling warmte-afgifte	☐ geregeld	☐ niet geregeld

Tapwaterverwarming

☐ elektrische boiler		
☐ Gasgestookte keukengeiser/badgeiser		
☐ Gas gestookt warmwater- of combitoestel < 70kW (zonder nadere aanduiding)		
☐ Gasgestookt warmwatertoestel met Gaskeur CW	CW-Klasse
gestoestel	☐ CW1
☐ Gasgestookt warmwatertoestel met Gaskeur HRww label		☐ CW 2
☐ Gasgestookt combitoestel met Gaskeur CW,		☐ CW 3
☐ Gasgestookt combitoestel met Gaskeur HR/CW		☐ CW 4
☐ Gasgestookt combitoestel met Gaskeur HRww label		☐ CW 5
☐ Gasgestookt (combi) toestel met microWKK t.b.v. de tapfunctie,		
☐ Elektrische warmtepomp :		

Zonnecollector

☐ Zonneboiler aanwezig

Ventilatie type

☐ Volledig natuurlijk
☐ Natuurlijke toevoer / mechanische afvoer, niet vraaggestuurd
☐ Natuurlijke toevoer / mechanische afvoer, vraaggestuurde ventilatie
☐ Decentrale gebalanceerde mechanische ventilatie zonder warmteterugwinning
☐ Decentrale gebalanceerde mechanische ventilatie met warmteterugwinning
☐ Centrale gebalanceerde mechanische ventilatie zonder warmteterugwinning
☐ Centrale gebalanceerde mechanische ventilatie met warmteterugwinning

Fotovoltaïsche cellen (PV)

☐ Fotovoltaïsche cellen aanwezig

Begrippenlijst

Decentrale ventilatie

Decentrale ventilatie is lokaal gebalanceerde ventilatie waarbij met behulp van een gevelventilatie-unit in één of meerdere vertrekken lucht wordt ingeblazen en afgezogen. Decentrale ventilatie is onder te verdelen in systemen met en zonder warmteterugwinning. Indien er sprake is van een gevelventilatie-unit met warmteterugwinning zijn de luchttoevoer en luchtafvoer ondergebracht in één unit. Indien er geen sprake is van warmteterugwinning is er in de meeste gevallen een aparte gevelunit voor de luchttoevoer en een aparte gevelunit voor de luchtafvoer.

Drievoudig glas of triple glas

Drievoudig (triple) HR glas heeft een warmtereflecterende metaalcoating en een extra gasvulling tussen deze glasplaten. Drievoudig (triple) HR glas heeft twee aluminium strips tussen drie glasplaten.

De maximale U-waarde van het glas bedraagt: $0,7 \text{ W/m}^2\text{K}$.

Verder kan er bij bepaalde weersomstandigheden condensvocht aan de buitenzijde van het glas ontstaan, dit is niet schadelijk voor het glas of de kozijnen. De U-waarde bij de bepaling van de netto warmtevraag is een combinatie van de U-waarde van het glas en het raamkozijn

HR-glas

HR-glas is zeer goed isolerend glas dat bestaat uit twee gescheiden glasplaten met een vrijwel onzichtbare metalen laag (coating) op het glas, eventueel in combinatie met een gasvulling in de spouw tussen de glasplaten. Het type HR-glas is te vinden op de aanduiding in de aluminiumstrip tussen de twee glasplaten. De maximale U-waarde van het glas bedraagt:

- $2,0 \text{ W/m}^2\text{K}$ voor HR-glas
- $1,6 \text{ W/m}^2\text{K}$ voor HR+ glas
- $1,2 \text{ W/m}^2\text{K}$ voor HR++ glas.

Door de coating op HR-glas kan er een klein verschil in kleurbeleving zijn ten opzichte van dubbelglas. Verder kan er bij bepaalde weersomstandigheden condensvocht aan de buitenzijde van het glas ontstaan, dit is niet schadelijk voor het glas of de kozijnen. De U-waarde bij de bepaling van de netto-warmtevraag is een combinatie van de U-waarde van het glas en het raamkozijn.

Gebruiksoppervlakte

De gebruiksoppervlakte van een ruimte of van een groep van ruimten is de oppervlakte, gemeten op vloerniveau, tussen de opgaande scheidingsconstructies, die de desbetreffende ruimte of groep van ruimten omhullen.

Mechanische ventilatie

In woningen is vaak een ventilator aanwezig die vieze luchtjes, vocht en CO₂ uit badkamer, keuken en toilet afzuigt. Deze ventilator hangt vaak op de zolderverdieping. De verse lucht wordt bij de meeste woningen via roosters bij de ramen naar binnen gebracht. Dit systeem wordt ook wel een mechanisch ventilatiesysteem of mechanische afzuiging genoemd.

Kenmerken van mechanische afzuiging zijn:

- Onder alle weersomstandigheden gecontroleerde luchtverversing
- Veel minder uitvoeringsgevoelig dan een natuurlijke afvoer

Er zijn ook (nieuwe) woningen waarin de verse lucht ook via een ventilator naar binnen gebracht wordt. Deze woningen hebben geen roosters bij de ramen. Dit systeem noemen we gebalanceerde ventilatie met warmteterugwinning via een warmtewisselaar. De warmtewisselaar zorgt ervoor dat de uitgaande lucht zijn warmte afgeeft aan de binnenkomende lucht. Dit is comfortabel en bovendien wordt op deze manier energie bespaard.

Rc-waarde

De R_c-waarde (warmteweerstand) geeft de warmteweerstand van de constructie weer. Hoe hoger de Rc-waarde hoe beter de constructie isoleert

U-waarde

De isolatiewaarde van constructies wordt uitgedrukt in een zogenaamde U-waarde. Hoe lager de U-waarde, des te beter de constructie isoleert. De eenheid is $\text{W/m}^2\text{K}$.

23-06-2013	Renovatiejaar via Qv-10 methode	Renovatiejaar, qv,10-waarde, Rc-waarde	6.5	<p>Bepalen renovatiejaarklasse uit de gemeten q_{v,10}-waarde (alternatieve methode naast bouwjaar) ten behoeve van Rc-waarde</p> <p>In het kader van de bepaling van de Energie-Index speelt het renovatiejaar een belangrijke rol bij de bepaling van de infiltratie. Bij een aantal woningen is de q_{v,10}-waarde gemeten, op dit moment kan de q_{v,10}-waarde echter niet worden gebruikt om de infiltratie van de betreffende woning te bepalen. q_{v,10} is geen invoer in het Nader Voorschrift (NEN 7120) en dus ook geen onderdeel van het opnameprotocol zoals beschreven in hoofdstuk 6.0 van de ISSO-publicatie. Het aanpassen van het Nader Voorschrift is geen optie hiermee is te veel tijd gemoeid.</p> <p>Om toch te kunnen rekenen met de q_{v,10}-waarde is de onderstaande procedure opgezet. Hierbij wordt de gemeten q_{v,10}-waarde omgezet naar een renovatiejaarklasse.</p> <p>Stap 1</p> <p>Ga na of er van de betreffende woning de luchtdichtheid (q_{v,10}-waarde) door middel van een Blowerdoortest is gemeten. Luchtdichtheid van de betreffende woning dient te zijn bepaald d.m.v. een zogeheten Blowerdoor meting of opblaasproef conform NEN 2686.</p> <p>De meting dient uitgevoerd te zijn door een onafhankelijke partij. Er dient een meetrapport beschikbaar te zijn waarin de volgende aspecten zijn vermeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adres van de betreffende woning; • Persoon/bedrijf die de meting heeft uitgevoerd; • Meting is uitgevoerd conform de NEN 2686(1988) inclusief aanvullingsblad A2 (2008); • Datum van de meting; • De gemeten q_{v,10}-waarde in dm³/(s.m²) <p>De meting mag niet ouder zijn een jaar. Indien de q_{v,10} in andere eenheden is vermeld moet deze worden omgerekend naar dm³/(s.m²)</p> <p>Stap 2</p> <p>Bepaal woningtype, is hetzelfde woning als gegeven in tabel 6.3 uit paragraaf 6.5.1 en bepaal het daktype is gelijk aan paragraaf 6.5.6 uit van ISSO 82.1</p> <p>Tabel 1 Woningtype en daktype</p> <table border="1" data-bbox="936 943 1850 1350"> <thead> <tr> <th>Eengezinswoningen (grondgebonden woningen)</th> <th>Daktype</th> <th>q_{v,10,spec;reken} (dm³/(s.m²))</th> <th>f_{type}</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="2">1. Vrijstaande woning</td> <td>Hellend dak</td> <td>1,0</td> <td rowspan="2">1,4</td> </tr> <tr> <td>Plat dak</td> <td>0,7</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">2. Twee onder een kap of Hoekwoning</td> <td>Hellend dak</td> <td>1,0</td> <td rowspan="2">1,2</td> </tr> <tr> <td>Plat dak</td> <td>0,7</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">4. Rijwoning niet op een hoek</td> <td>Hellend dak</td> <td>1,0</td> <td rowspan="2">1,0</td> </tr> <tr> <td>Plat dak</td> <td>0,7</td> </tr> <tr> <td>Appartement in een appartementencomplex (appartementen/woningen in een meergezinswoning met 1 of 2 woonlagen*)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Alle typen</td> <td>nvt</td> <td>0,5</td> <td>1,2</td> </tr> </tbody> </table>	Eengezinswoningen (grondgebonden woningen)	Daktype	q _{v,10,spec;reken} (dm ³ /(s.m ²))	f _{type}	1. Vrijstaande woning	Hellend dak	1,0	1,4	Plat dak	0,7	2. Twee onder een kap of Hoekwoning	Hellend dak	1,0	1,2	Plat dak	0,7	4. Rijwoning niet op een hoek	Hellend dak	1,0	1,0	Plat dak	0,7	Appartement in een appartementencomplex (appartementen/woningen in een meergezinswoning met 1 of 2 woonlagen*)				Alle typen	nvt	0,5	1,2
Eengezinswoningen (grondgebonden woningen)	Daktype	q _{v,10,spec;reken} (dm ³ /(s.m ²))	f _{type}																																
1. Vrijstaande woning	Hellend dak	1,0	1,4																																
	Plat dak	0,7																																	
2. Twee onder een kap of Hoekwoning	Hellend dak	1,0	1,2																																
	Plat dak	0,7																																	
4. Rijwoning niet op een hoek	Hellend dak	1,0	1,0																																
	Plat dak	0,7																																	
Appartement in een appartementencomplex (appartementen/woningen in een meergezinswoning met 1 of 2 woonlagen*)																																			
Alle typen	nvt	0,5	1,2																																

Stap 3

Bepaal aan de hand van het type woning en dak uit de bovenstaande tabel $q_{v,10,spec;reken}$ ($dm^3/(s.m^2)$) en f_{type}

Stap 4

Bepaal f_{jaar} met de volgende formule:

$$f_{jaar} = q_{v,10}\text{-waarde} / (q_{v,10,spec;reken} \times f_{type})$$

- $q_{v,10}$ -waarde is de waarde uit stap 1, de gemeten $q_{v,10}$ -waarde
- $q_{v,10,spec;reken}$ is de waarde uit stap 3
- f_{type} is de waarde uit stap 3

f_{jaar} wordt rekenkundig op 2 decimalen afgerond

Stap 5

Lees renovatiejaarklasse af uit de onderstaande tabel. Neem als renovatiejaar het eerste jaartal van de klasse. Indien renovatiejaarklasse is kleiner of gelijk aan bouwjaar dan het bouwjaar aanhouden.

Tabel 1 Renovatiejaarklasse

f_{jaar}	Renovatiejaarklassen (J)
$f_{jaar} > 2,8$	$J < 1970$
$1,9 < f_{jaar} \leq 2,8$	$1970 \leq J < 1980$
$1,3 < f_{jaar} \leq 1,9$	$1980 \leq J < 1990$
$1,0 < f_{jaar} \leq 1,3$	$1990 \leq J < 2000$
$0,7 < f_{jaar} \leq 1,0$	$2000 \leq J < 2010$
$f_{jaar} \leq 0,7$	$J \geq 2010$

Voorbeeld:

- Bij een woning met bouwjaar van 1985 is een conform NEN 2686 een blowerdoortest uitgevoerd. De gemeten $q_{v,10}$ -waarde $1,2 dm^3/(s.m^2)$. In het meetrapport staat het betreffende adres van de woning vermeld en eveneens de juiste norm (stap 1)
- Het betreft een vrijstaande woning met een hellend dak (stap 2)
- Uit tabel 1 volgt: $q_{v,10,spec;reken} = 1,0 dm^3/(s.m^2)$ en $f_{type} = 1,4$ (stap 3)
- $f_{jaar} = q_{v,10}\text{-waarde} / (q_{v,10,spec;reken} \times f_{type}) = 1,2 / (1,0 \times 1,4) = 0,86$ (stap 4)
- Uit tabel 2 volgt dat de renovatiejaarklasse $2000 \leq J < 2010$ (f_{jaar} is $0,86$ ligt immers in de klasse $0,7 < f_{jaar} \leq 1,0$). Als renovatiejaar wordt 2000 opgegeven

Overzicht wijzigingsbesluiten behorende bij ISSO-publicatie 75.1 Energielabelmethodiek Utiliteitsgebouwen versie 2013

<i>Datum</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Trefwoord</i>	<i>Paragraaf</i>	<i>Uitleg</i>	<i>Ingangsdatum</i>
12-09-2013	Winkelfuncties	Label, forfaitaire waarde kleine en grote winkels, Verlichting	6.9.1	<p>1. In de 1e paragraaf wordt nader toegelicht dat zowel van een winkelcentrum of voor een afzonderlijke winkel in het winkelcentrum een Energielabel gemaakt kan worden. Echter bij verkoop of verhuur van een geheel centrum is het effectief en efficiënt om één label te mogen opstellen en hanteren.</p> <p>2. In de alinea met overige aandachtspunten wordt aangegeven dat indien er in een winkel bepaalde aspecten niet aanwezig zijn men uit moet gaan van forfaitaire waarden. In de huidige versie is dit ook het geval. Er wordt in de aangepaste versie bij regeling, ventilatie en verlichting onderscheid gemaakt tussen forfaitaire waarden voor kleinere winkels en grotere winkels. In de huidige methode is dit niet het geval. Het onderscheid in forfaitaire waarden tussen grote en kleine winkels sluit veel beter aan met er gangbaar is bij winkels.</p> <p>3. In de aangepaste versie wordt alle aanwezige verlichting meegenomen, hetgeen leidt tot een eenduidiger resultaat . Eerder werd bij winkels alleen de vaste verlichting meegenomen. Accent verlichting bleef buiten beschouwing. Daardoor kon het voorkomen dat winkels met een minder zuinige verlichtingsinstallatie hierdoor een gunstiger energielabel kregen.</p>	01-01-2014

INTERPRETATIEBESLUITEN

Overzicht interpretatiebesluiten behorende bij BRL9500-00 Beoordelingsrichtlijn Energieprestatieadviesing Algemeen Deel versie 31.08.2011 + WB 01.08.2015

<i>Datum vaststelling</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Trefwoord</i>	<i>Paragraaf</i>	<i>Uitleg</i>	<i>Ingangsdatum</i>
06-06-2013	Kwaliteitsbewaking van uitvoering werkzaamheden door derden	Kwaliteit werkzaamheden derden	paragraaf 6.1	<p>Een 'derde' is een persoon die niet vast deel uitmaakt van de organisatie van de certificaathouder, maar die van de certificaathouder opdracht krijgt om bepaalde werkzaamheden voor hem uit te voeren. De derde maakt dus tijdelijk deel uit van de organisatie van de certificaathouder. Indien in het kwaliteitshandboek van de certificaathouder niet expliciet is aangegeven dat voor een 'derde' andere eisen gelden dan voor een eigen medewerker dan gelden voor die derde dezelfde eisen als voor een medewerker.</p> <p>De derde moet in het 'kwaliteitshandboek' van de certificaathouder zijn opgenomen, met zijn verantwoordelijkheden, bevoegdheden en vakbekwaamheden.</p> <p>Wanneer een certificaathouder de hele opdracht uitbesteedt aan een derde die ook certificaathouder is en die ook de afmelding zal doen, dan is er geen sprake meer van 'werkzaamheden uitgevoerd door derden'. Deze derde (die ook certificaathouder is) voert dan de hele opdracht uit. De derde wordt gecontroleerd door zijn eigen certificatie-instelling. De auditor van de certificatie-instelling die de uitbestedende certificaathouder controleert, hoeft de 'derde' in dit geval dus niet te controleren</p>	06-06-2013

Overzicht interpretatiebesluiten behorende bij BRL9500-01 Beoordelingsrichtlijn Energieprestatieadviesing Energie-Index Bestaande Woningen en Woongebouwen + Wijzigingsblad d.d. 01-08-2015

<i>Datum vaststelling</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Trefwoord</i>	<i>Paragraaf</i>	<i>Uitleg</i>	<i>Ingangsdatum</i>
07-04-2016	Energie-indexrapport	Opleveren energie-indexrapport	4.6.5	Het Wijzigingsbesluit WB bij BRL9500-01, bindend verklaard op 1 augustus 2015, bevat de bepaling dat “de certificaathouder aan de opdrachtgever een energie-indexrapport levert dat voldoet aan hoofdstuk 2 van ISSO 82.1 en een ingevuld rapportageformulier volgens bijlage 4 van ISSO 82.1”. Vanwege de introductie van het vereenvoudigde energielabel voor woningeigenaren in 2015 bestaat bijlage 4 echter meer. De tekst in het Wijzigingsbesluit wordt als volgt veranderd. “De certificaathouder levert aan de opdrachtgever een energie-indexrapport dat voldoet aan hoofdstuk 2 van ISSO 82.1”	07.04-2016
07-04-2016	Vakbekwaamheid EPA-adviseur/opnemer	Geldigheidstermijn diploma na inwerkingtreding Nader Voorschrift	Toelichting op Collegebesluit CB06102014-01	Vakbekwame EPA-adviseurs/-opnemers die voor 1 januari 2015 het CITO EPA-examen met goed gevolg hebben afgelegd, mogen vanaf 1 januari 2015 (introductiedatum Nader Voorschrift NEN 7120) nog vijf jaar EPA-werkzaamheden uitvoeren, zonder een tussentijds aanvullend examen af te leggen. In lijn met het eerder genomen Collegebesluit van 29 november 2011 (CB292112011-01) hoeft er dus niet eerder dan 1 januari 2020 een nieuw examen te worden gedaan tegen de dan geldende regelingen in het kader van EPA-certificering.	07-04-2016

Overzicht interpretatiebesluiten behorende bij ISSO-publicatie 82.1 Energieprestatie Woningen: Energie Index Rapport, versie 2015

Datum	Onderwerp	Trefwoord	Paragraaf	Uitleg	Ingangsdatum
07-04-2016	Gaskeurlabel	Nieuw gaskeurlabel, opnameprotocol	6.7.3.2	<p>Met ingang van 26 september 2015 is er een nieuw Gaskeurlabel op de markt, alle nieuwe toestellen met Gaskeur krijgen dit nieuwe Gaskeurlabel. Dit heeft consequenties voor het opnameprotocol in ISSO 82.1.</p> <p>Figuur 1. Voorbeelden Gaskeur label: 1996 – tot 2015 – nieuw label per 26 september 2015</p> <p>Links het Gaskeurlabel van 1996 tot 26 september 2015, rechts het nieuwe Gaskeurlabel per 26 september 2015</p> <p>Verwarming: De EI methodiek moet voor zowel oude als nieuwe toestellen bruikbaar zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> Tot ca. 1996: Gaskeur HR-label (= HR 100, deellastrendement van 100% op onderwaarde) 1996 – 2015: Gaskeur HR 100 / 104 / 107 Vanaf 2015: Gaskeur HR-label (deellastrendement van 96,5% op bovenwaarde, overeenkomend met de “oude”HR107 eis van een deellastrendement van 107% op onderwaarde. <p>Tapwater: Voor de toestellen die het nieuwe Gaskeur Comfort (met klasse aanduiding) mogen dragen, geldt dat de eisen voor de beoordeling op het comfort en het maximale energiegebruik op het niveau van het HR-ww label (wat werd weergegeven tot 26 september 2015) van toepassing zijn.</p>	07-04-2016
07-04-2016	CW-klasse bij geisers	CW-klasse, geisers	6.7.3.2	<p>Indien er een keuken- of een badgeiser aanwezig is moet ook de CW-klasse worden opgegeven. Als deze niet bekend is wordt voor een keukengeiser een klasse CW-2 en voor een badgeiser klasse CW-3 aangehouden.</p>	07-04-2016
07-04-2016	Infiltratie	Infiltratie	6.5.5.2	<p>In paragraaf 6.5.5.2 worden gebouwafmetingen bij woningen in een appartementencomplex gevraagd, indien een gebouw hoger is dan 13 m. Gebouwafmetingen zijn nodig voor infiltratie de correctie voor de winddruk wordt hiermee bepaald.</p> <ul style="list-style-type: none"> In NEN 8088 betreft dit paragraaf 5.8.1.2 Correctiefactor voor winddruk 	07-04-2016

				<p>In deze paragraaf wordt gesproken over de afmetingen van het gebouw. Voor een vrijstaand gebouw is dit eenvoudig toe te passen. Echter indien we te maken hebben met appartementsgebouwen die tegen elkaar aan zijn gebouwd, zonder ruimte er tussen, moet de afmetingen van deze gebouwen ook worden meegenomen bij het bepalen van de afmeting van gebouwen. De winddruk opbouw zal immers hetzelfde zijn als bij een groot vrijstaand gebouw met dezelfde afmetingen.</p> <p>Er zijn situaties van gebouwen hoger dan 13 m in bijvoorbeeld een stadscentrum waarbij de afmetingen dan bijvoorbeeld wel 700 bij 700 m kunnen worden. Deze moeten dan bij de bestaande bouw worden opgemeten. Om te voorkomen dat hele straten moeten worden opgemeten hebben we als antwoord bij het Nader Voorschrift voorlopig aangegeven dat een maximale breedte en lengte van 50 m wordt opgegeven bij de gebouwaafmetingen, bij hoogte moet wel de daadwerkelijke hoogte worden opgegeven. Hoogte is eenvoudig te bepalen en heeft grote invloed op factor.</p>	
07-04-2016	Definitie renovatiejaar (Nader Voorschrift)	Renovatiejaar	6.5.3	<p>In paragraaf 6.5.3 (ISSO 82.1) wordt gesproken over renovatie. Wat er onder renovatie wordt verstaan is niet voor iedereen helder. Hieronder wordt uitgelegd wat we onder renovatie verstaan.</p> <p>Er is sprake van renovatie als er maatregelen zijn genomen met betrekking tot de verbetering van de luchtdichtheid van de woning. Het betreft dan maatregelen zoals het aanbrengen van isolatiemateriaal (gevel en dak), het vervangen van kozijnen, het vervangen van glas, aanbrengen van dubbele dichting bij ramen en het aanbrengen van compriband bij kozijnen.</p> <p>Indien er isolatiemateriaal is aangebracht zijn de Rc-waarde en U-waarde zijn niet van belang, de Rc-waarde en U-waarde worden elders bij de bouwkundige gegevens ingevoerd.</p> <p>Overigens geldt ook: Indien niet het dak, maar de zoldervloer is geïsoleerd (zolder behoort dan niet tot de rekenzone) volstaat ook de isolatie van de zoldervloer. Indien er een woning is met een doorlopende balkonvloer (denk aan galerijflats), die dus niet in de renovatie meegenomen kan worden telt het oppervlak van de doorsnede van de vloer niet mee in de 90% regel.</p>	07-04-2016

Overzicht interpretatiebesluiten behorende bij ISSO-publicatie 75.1 Energielabelmethodiek Utiliteitsgebouwen versie 2013

Datum vaststelling	Onderwerp	Trefwoord	Paragraaf	Uitleg	Ingangsdatum
07-04-2016	Labelplicht	Labelplicht industriegebouw < 50 m ² met andere gebruiksfuncties	Hoofdstuk 7	<p>In de wet- en regelgeving wordt aangegeven dat alleenstaande gebouwen met een gebruiksoppervlakte van kleiner dan 50 m² niet-labelplichtig zijn. In industriegebouwen (industriefunctie niet labelplichtig) komen ook kantoren voor of andere labelplichtige gebruiksfuncties. Deze moeten van een Energielabel worden voorzien als het gezamenlijke labelplichtige gebruiksoppervlakte 50 m² of meer is. Door RvO is hier een nadere uitleg over gegeven zie hieronder, document staat op de website van RvO , zie ook: http://www.rvo.nl/file/faq-welke-gebouwen-delen-zijn-energielabelplichtigpdf</p> <p>Rijksdienst voor Ondernemend Nederland</p> <p>Welke gebouwen(delen) zijn energielabelplichtig?</p> <p>Een (utiliteits)gebouw moet op een mutatiemoment (verkoop, verhuur, sloop of oplevermoment) voorzien zijn van een energielabel. Het energielabel is verplicht bij gebouwen met de volgende gebruiksfuncties of een combinatie van deze gebruiksfuncties: kantoor, gezondheidszorg (klinisch en niet-klinisch), bijeenkomst, onderwijs, sport (verwarmd en matig verwarmd), logies, cel en winkelfunctie. Uitzonderingen hierop zijn:</p> <p>Nadere uitwerking woningen</p> <p>Nadere uitwerking utiliteit</p> <p>Het is wel toegestaan om, als er een van de hieronder genoemde labelplichtige gebruiksfuncties aanwezig is, van de hieronder genoemde uitzonderingen een energielabel op te stellen, het is echter geen verplichting.</p> <p>Gebouwen met alleen een industriefunctie zijn ook niet verplicht om in geval van een mutatie een energielabel te hebben. Gebouwen waarin naast de industriefunctie ook een andere wel energielabelplichtige gebruiksfunctie aanwezig is, geldt alleen een verplichting voor de labelplichtige delen als het gebruiksoppervlakte van het labelplichtige deel (of combinatie van de gezamenlijke labelplichtige gebruiksfuncties) groter is dan 50 m². De kantoren van 40 m² (gezamenlijk gebruiksoppervlakte) in een industriegebouw zijn dus niet labelplichtig. Het kantoor- en een onderwijsfunctie (gezamenlijk gebruiksoppervlakte kantoor- en onderwijsfunctie van 55 m²) in of bij een industriegebouw zijn wel labelplichtig.</p> <p>Hieronder worden een aantal voorbeelden gegeven van de verschillende voorkomende ruimten in een gebouw en tot welke gebruiksfunctie deze ruimten behoren en of ze daarmee labelplichtig zijn. In tabel 2 zijn er nog meer voorbeelden gegeven van de verschillende gebruiksfuncties.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monumenten zoals bedoeld in de monumentenwet of in de provinciale of gemeentelijke monumenten verordening; • alleenstaande gebouwen met een gebruiksoppervlakte kleiner dan 50 m²; • een gebouw dat in gebruik is voor erediensten en/of religieuze activiteiten (kerk en/of moskee); • een gebouw dat ontsgend is en vervolgens wordt gesloopt; • een tijdelijk gebouw met een gebruiksduur van maximaal 2 jaar; • een gebouw waar geen energie gebruikt wordt om het binnenklimaat te regelen (trekkershut of gite). 	07-04-2016
07-04-2016	Hulpfuncties	Toewijzing hulpfuncties labelplichtig deel / niet labelplichtig deel	7.11	<p>In voorbeeld 2 (pag. 118) stap 2 staat aangegeven dat de hulpfuncties in een labelplichtig deel naar ratio van het gebruiksoppervlakte verdeeld moeten worden. Dit leidt tot complexe situaties als er in het gebouw ook een niet-labelplichtig deel aanwezig is. Delen in een labelplichtig deel kunnen daarmee niet labelplichtig worden, het verdelen van de oppervlakte van de constructies is ook lastig welk deel van de constructie hoort dan bij het niet-labelplichtige deel en welk deel van de constructies hoort dan bij het labelplichtige deel. Afgesproken is de hulpfuncties die in het labelplichtige deel liggen maar die ten behoeve van het labelplichtig en niet-labelplichtigdeel aanwezig zijn, altijd toe te kennen aan het labelplichtige deel.</p>	07-04-2016